

Uitbreiding GOG Krommebeek aan de Kapelhoek Roeselare

Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek

Programma van Maatregelen

Bureauonderzoek – 2019K250

Landschappelijk bodemonderzoek – 2019K318

Verkennd booronderzoek – 2020B85

Waarderend booronderzoek – 2020C51

Waarderend testvakkenonderzoek – 2020J324

Proefsleuvenonderzoek – 2020J325

Eke
2021

Colofon

Titel: Uitbreiding GOG Krommebeek aan de Kapelhoek - Roeselare
Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van maatregelen – 2019K250
Landschappelijk bodemonderzoek – 2019K318
Verkennd archeologisch booronderzoek – 2020B85
Waarderend archeologisch booronderzoek – 2020C51
Waarderend testvakkenonderzoek – 2020J324
Proefsleuvenonderzoek – 2020J325

Status: Definitief

Datum: 25 februari 2021

Auteur: B. Vermeulen, F. Philipsen, J. Velleman, I. Depaepe, T. Boudry, M. Van de Vijver

Projectbegeleiding: M. Van de Vijver, C. Ryssaert

Kaartvervaardiging: B. Vermeulen & I. Depaepe, M. Van de Vijver

Terreinwerk: F. Philipsen, T. Boudry, J. Velleman, M. Hendrickx, J. De Mulder, M. Van de Vijver,
I. Depaepe, G. Thomas

Materiaalstudie: C. Ryssaert & I. Depaepe

Raaproject: ROKA01

Erkend archeoloog (type 1): RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België BV,
Begoniastraat 13
9810 Eke

Bevoegd gezag: Onroerenderfgoedgemeente Roeselare

RAAP België BV
Begoniastraat 13
9810 Eke
telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99
E-mail: raap@raap.be

© RAAP België BV, 2021

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Gemotiveerd advies – geen vervolg

In de volgende paragrafen zullen de resultaten van het uitgevoerde archeologische vooronderzoek, beschreven in het bijgaande Verslag van Resultaten, in het kader worden geplaatst van een Programma van Maatregelen. Het doel van dit document is om vast te stellen of het uitgevoerde archeologische vooronderzoek enerzijds voldoende informatie heeft opgeleverd om de noodzaak van archeologisch vervolgonderzoek te toetsen en om indien noodzakelijk vast te kunnen stellen welke onderzoeksmethoden toegepast dienen te worden in het verdere onderzoek. Of dat er anderzijds kon worden vastgesteld of het noodzakelijk is en op welke manier er bij de uitvoering van de plannen die worden omschreven in de omgevingsvergunning rekening kan worden gehouden met archeologisch erfgoed.

1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

In het kader van de uitbereiding van het gecontroleerde overstromingsgebied nabij de Heirweg te Roeselare werd het archeologische onderzoek na een **bureaustudie** voortgezet in de vorm van een **landschappelijk bodemonderzoek** in het nog niet eerder onderzochte deel van het terrein.

Dit bodemonderzoek was er op gericht om de bodemopbouw en de gaafheid te toetsen aan de resultaten van het landschappelijke onderzoek ter hoogte van het al onderzochte deel van het terrein (perceel 208^F). Er is sprake van een relatief intact pleistoceen niveau met een matig ontwikkelde bodem direct onder de bouwvoor en mogelijk onder de sedimenten van de Vannestebeek. Dit niveau is het enige archeologische niveau in het plangebied en op basis van de bureaustudie en het voorafgaande onderzoek op het noordwestelijke deel van het onderzoeksgebied kan er worden gesteld dat er een hoge verwachting is voor steentijd artefactensites en een plausibele kans op het treffen van sporensites uit periodes tot aan de nieuwe tijd.

Door de hoge verwachting voor steentijd artefactensites heeft het plangebied een **verkennend en vervolgens waarderend archeologisch booronderzoek** ondergaan. Enerzijds werd hierdoor de hypothese bevestigd dat de kleiige sedimenten de opvulling van een lokale depressie aanwijzen, terwijl de meer zandige delen de meer in reliëf staande delen betreffen. Anderzijds zijn de drie zones die in de verkennende fase een verhoogde clustering van lithisch en organisch materiaal vertoonden, op basis van het waarderend onderzoek verder afgebakend. Echter is het binnen de zones moeilijk om individuele clusters te definiëren. Daarbovenop blijven vragen omtrent de bodemopbouw niet voldoende beantwoord. Is het bodemprofiel gaaf genoeg bewaard? Is de B-horizont op bepaalde plaatsen niet herkend door de bewaringsgraad, of is die niet aanwezig? En wat betekent dit voor de vindplaats?

Er drong zich bijgevolg een **waarderend testvakkenonderzoek** op. Om deze openstaande onderzoeksvragen grondig te kunnen beantwoorden is beslist om deze waarderende testvakken reeds in het proefsleuvengrid te plaatsen. De keuze om voor deze afwijkende strategie te gaan, werd in overleg met de opdrachtgever gedaan in het kader van een zo kostenefficiënt mogelijke strategie aan te wenden. Deze strategie werd afgetoetst met Prof. P. Crombé (UGent) en met Willem Hanson van Bie Midwest – Radar, die een positief advies gaven.

In afwachting van de aanleg van de proefsleuven en uitzet van de testvakken werd ook een kleinschalige **veldkartering** uitgevoerd. Dankzij deze eerder beperkte onderzoeksinspanning kon voldoende informatie verzameld worden om duidelijkheid over de bodemopbouw en de impact op steentijdvindplaatsen te verkrijgen. Er werd binnen het plangebied echter een beperkte gaafheid an de bodem vastgesteld. Op basis van de vondsten en hun verspreiding is een hypothese van een in belangrijke mate verstoorde cluster(s) met lage densiteit en/of *off-site* fenomenen vooropgesteld.

De archeologische verwachting voor sporensites bleef gelden. Het **proefsleuvenonderzoek** werd verder gezet met de aanleg van het tweede archeologisch vlak en een kijkvenster. Het plangebied bevatte echter geen archeologische sporen die deel uitmaken van een archeologische vindplaats. De weinige sporen die er zijn worden toegeschreven aan de onderkant van de colluviumlaag die in het oosten van het plangebied aanwezig is. Dit lijkt van een post-middeleeuwse aard te zijn, gebaseerd op de houtskool- en baksteenspikkels en sporadische fragmenten post-middeleeuws aardewerk die hierin werden opgemerkt.

Na afloop van deze onderzoeken kon een gefundeerde oordeel geveld worden over de aan-/afwezigheid van een archeologische vindplaats, en over de waarde hiervan.

1.2 De aan-/afwezigheid van een archeologische site

Om de aanwezigheid en waarde van de steentijd artefactensites te toetsen is een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek uitgevoerd in de daarvoor afgebakende zone. Uit deze resultaten is af te leiden dat er een matig bewaarde bodem aanwezig is, waarbij de pleistocene afzettingen zich waarschijnlijk nog *in situ* bevinden en kleiige sedimenten de opvulling van een lokale depressie aanwijzen, terwijl de meer zandige delen de meer in reliëf staande delen betreffen. Hoewel de vondsten ontegensprekelijk wijzen op prehistorische activiteiten (o.m. vuursteenbewerking) binnen het onderzoeksgebied, is het moeilijk om deze ruimtelijk af te bakenen. De aanwezigheid van archeologische vindplaatsen is dus aangetoond.

Alle gegevens van het waarderend testvakkenonderzoek en de kleinschalige veldkartering laten toe de volgende **hypothese** te formuleren:

- Er lijkt op basis van de grondstofvarianten een zekere relatie te bestaan tussen de artefacten die op verschillende manieren zijn ingezameld: ze zijn mogelijk afkomstig van aan elkaar te linken activiteitplaats(en).
- Het kleine vondstmateriaal uit de testvakken is eerder het product van (afgetopte?) *off-site* fenomenen of restanten van concentraties met een lage densiteit.
- De grotere vondsten uit de veldprospectie kunnen als (zowel verticaal als horizontaal) verplaatst materiaal gezien worden, wellicht afkomstig van één of meerdere *low density* sites die zich al dan niet eerder op de top van de verhevenheid bevinden. Het enige gidsfossiel dat aangetroffen werd, de spits met afgestompte boord, wijst op een vroegmesolithische component in de onmiddellijke omgeving. Er zijn echter te weinig microlieten aangetroffen om een sluitende datering toe te laten.

Het proefsleuvenonderzoek leverde geen aanwijzingen op voor de aanwezigheid van een sporevindplaats vanaf neolithicum of jonger.

1.3 Impactbepaling

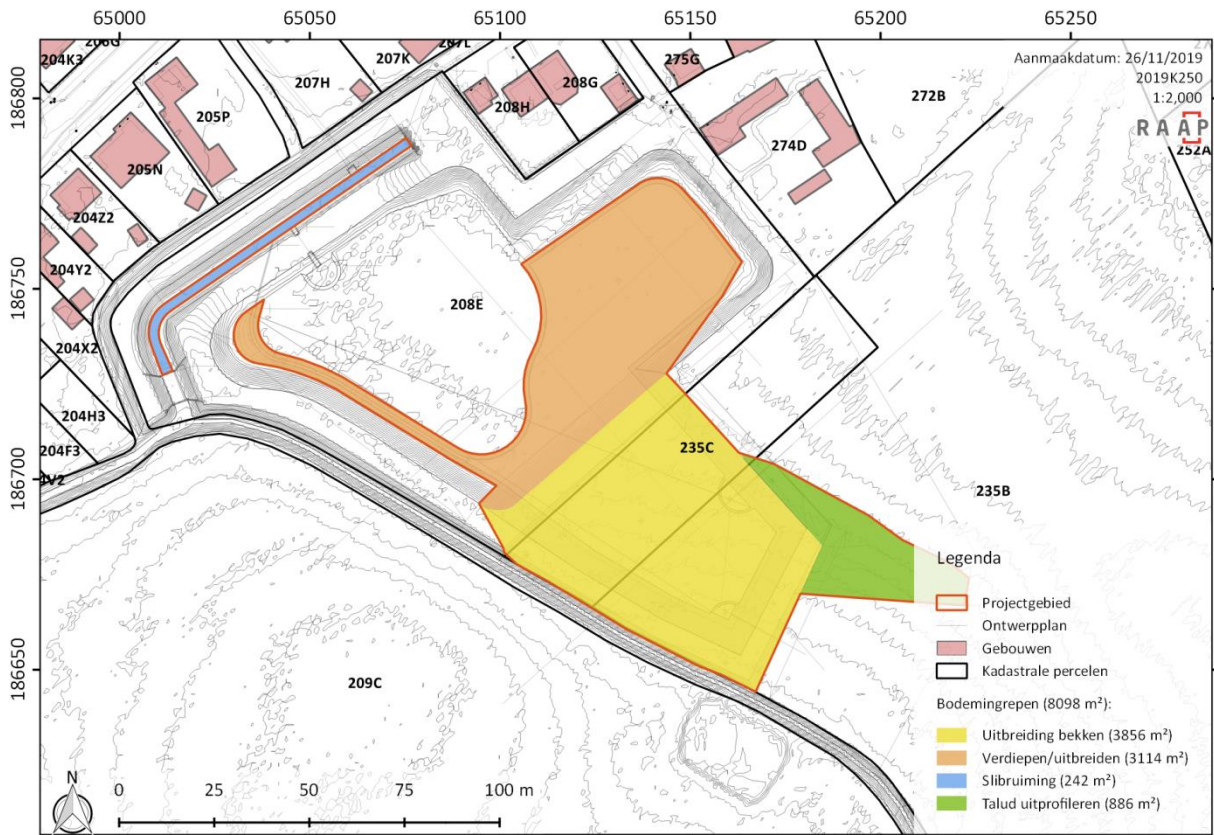
De geplande werkzaamheden omvatten de uitbreiding van het huidige waterbekken behorend tot het gecontroleerd overstromingsgebied (GOG). Op Figuur 1 worden de geplande werkzaamheden in zones weergegeven.

Er zullen vier **types bodemingrepen** worden uitgevoerd, met elk een andere impact (zie Figuur 1):

- a. Slibruiming en herprofilering van een deel van de bestaande waterloop van de Krommebeek, meer specifiek van aan het bekken tot aan de overstromingszone, ca. 100 m (blauwe zone op Figuur 1). Deze ingreep beslaat een oppervlakte van ca. 242 m². Het volume aan slib wordt geraamd op 30 m³, wat betekent dat er ongeveer een sliblaag van 10 tot 20 cm wordt verwijderd. Het stockeren hiervan zal plaatsvinden binnen de 5 meter brede onderhoudsstroken aan de waterloop.
- b. Het verdiepen van de bodem van een deel van het bestaande bekken: 3114 m² (oranje zone op Figuur 1). Dit betekent een bodemingreep van 73 tot 75 cm binnen het bekken.
- c. Het uitbreiden van het bekken in zuidoostelijke richting (nieuwe uitgravingen): 3855 m² (gele zone op Figuur 1). De bodem van het bekken wordt op een hoogte van 21,4 m +TAW aangelegd. Twee zones worden dieper aangelegd (21,1 m +TAW), voor de ontwikkeling van tappunten. Binnen de flanken van het bekken worden taluds 8/4 aangelegd. Rondom het bekken worden bermnen aangelegd, met een ontwikkelde hoogte van 24,8 m +TAW. De werken in het kader hiervan omvatten een zeer diepe bodemingreep: 2,65 m tot 3,17 m diep.
- d. Het uitprofielen van het bestaande talud noordoostelijk van de uitbreiding van het bekken (groene zone op Figuur 1). Over een oppervlakte van ca. 886 m² zal het bestaande reliëf beperkt opgehoogd of afgegraven (geprofileerd) worden in het kader van een betere oppervlakte-afwatering, zodanig dat de omringende akkerpercelen geen nadelig effect ondervinden van de uitbreiding van het GOG. Door deze herprofilering van het lokale reliëf zal de oppervlakte-afstroming eerder zuidelijk gericht zijn, naar de Vannestenbeek. De dikte van de ophoging houdt maximaal 60 cm in, ter hoogte van de zone flankerend aan het bekken, en ca. 38 cm in het centrum van de zone. De geplande ophoging loopt af naar het bestaande maaiveld in noordoostelijke, zuidoostelijke en zuidwestelijke richting (zie profielen E en F op de ontwerpplannen, zie bijlage 2).

De geplande werkzaamheden omvatten graafwerken die destructief zullen zijn voor het bodemarchief en potentiële archeologische niveaus die hierin vervat zitten, zoals vastgesteld werd op perceel 208E. Ook waar er ophogingen zijn gepland is er een groot risico op het verstoren van het archeologische niveau, omdat de teelaarde eerst zal worden afgegraven, waarbij aanwezige sporen en vondsten net onder de teelaarde kunnen worden geraakt. In het oosten van het terrein werd echter een ophogingspakket vastgesteld in de zone waar deze ophogingen gepland zijn, daar zal de impact dus minimaal zijn.

Echter is het moeilijk tot onmogelijk om, door de aard van de geplande werken, wijzigingen aan te brengen in de huidige plannen. Daarom is behoud *in situ* in dit geval niet mogelijk.

Figuur 1: Weergave van de zones met bodemingrepen, de begrenzing van het projectgebied, de bebouwing en kadastrale percelensindeling, geprojecteerd op het ontwerpplan (bron: AGIV, 2019b ; Provincie West-Vlaanderen).

1.4 Waardering van de archeologische site

Zoals hierboven reeds vermeld is, is behoud *in situ* gezien de aard van impact niet mogelijk.

Het traject van alle vooronderzoeken heeft aangetoond dat er steentijdactiviteit was binnen het projectgebied. De kans op goed bewaarde steentijdvindplaatsen binnen het projectgebied wordt door de beperkte gaafheid van de bodem echter zeer klein ingeschat, wat toekomstige inspanningen voor verder onderzoek niet kan rechtvaardigen. Het zou met andere woorden een negatieve kosten-batenanalyse opleveren, aangezien er slechts een beperkt potentieel tot kennisvermeerdering aanwezig is.

De verwachting voor relictten uit de archeologische landbouwperioden (neolithicum tot en met middeleeuwen) moet op basis van het proefsleuvenonderzoek bijgesteld worden naar zeer laag tot nihil. Door de zeer lage potentiële kenniswinst wordt een vlakdekkende opgraving niet meer geadviseerd, en wordt het **terrein vrijgegeven**.

2 Programma van maatregelen

Gezien er geen verdere maatregelen voorzien worden, is er geen Programma van Maatregelen nodig.

Ondanks dat er geen verdere maatregelen voorzien zijn, wordt er wel gewezen op de meldingsplicht die geldt bij de vondst van een roerend of onroerend goed met archeologische erfgoedwaarde, zoals deze omschreven wordt in Artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Dit geldt voor vondsten gedaan buiten de context van archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen, of gebruik van een metaaldetector.